

מקובל popular
מחמיר, להחמיר to be strict

השקפה view
לבוש, לבוש dress, clothing
עיקר principal, major
משתלבים, להשתלב to integrate

קיצוניות radical

נהנים, להנות to enjoy
מספקת, לספק to supply
סעד welfare
ביטוח לאומי social security
משתרשת is rooting
בקרבם - בתוכם

ממנים, סממן characteristics
בידול מרחבי spatial segregation

מנהלים, לנהל to conduct
חיוניים necessary

מתיירות permissiveness

הגנה protection
פיתויים temptations

מסכנות endanger
מכשירים, devices appliances
דוחים, לדחות to reject
לחבל to sabotage
צפייה, לצפות - להסתכל

החרדים במדינת ישראל

ליל קצו

הכינוי "חרדים" הוא כינוי מקובל ליהודים המחמירים מאוד בקיום מצוות הדת. בני הקהילה החרדית בישראל שונים מקבוצות אחרות באוכלוסייה בהשקפת עולמם, בלבושם ובחיי היום-יום שלהם. הילדים מתחנכים במסגרת חינוך נפרדת, שהעיקר בה הוא לימוד התורה; רבים מן המבוגרים אינם משתלבים בשוק העבודה; גיל הנישואין צעיר מאוד, בערך 18; ורבות מן המשפחות הן בנות 10 ילדים ויותר.

בין החרדים קיימות קבוצות קיצוניות קטנות שאינן מזדהות עם מדינת ישראל והציונות. הם מדברים ביניהם יידיש, והעברית משמשת להם כ"שפת הקודש", לצורך תפילה ולימוד תורה בלבד. ואולם בשנים האחרונות הם משתלבים יותר ויותר בחיים הפוליטיים, הם נהנים מהשירותים שהמדינה מספקת (כמו חינוך, בריאות, סעד, שירותי דת וביטוח לאומי), והשפה העברית הולכת ומשתרשת בקרבם.

אחד הסממנים של קהילות החרדים הוא הבידול המרחבי, כלומר, המגורים באזורים נפרדים משלהם. רבים מהם גרים בשכונות נפרדות בירושלים ובערים אחרות; רבים אחרים גרים בעיר שיש בה רוב של תושבים דתיים, כמו בני ברק.

מדוע נוהגים החרדים לחיות במרחב נפרד? יש לכך כמה סיבות:

- החרדים מנהלים חיי קהילה ייחודיים, וכדי לקיימם הם זקוקים למרחב משלהם ובו השירותים החיוניים לצורכיהם - בתי כנסת ובתי מדרש ללימוד תורה, מקוואות לטהרה, חנויות לספרי קודש ועוד.
- רוב החרדים גרים ביישובים עירוניים, וקיים ניגוד חריף בין העיר החילונית המודרנית, ששולטים בה פתיחות לחידושים ומתירנות, לבין הקהילה החרדית, המשמרת אורח חיים מסורתי וייחודי.
- הבידול המרחבי וההפרדה הם דרכי ההגנה של

הקהילה החרדית מפני ה"פיתויים" של העולם החילוני המודרני.

ואולם המרחב המוגן של החרדים אינו סגור לחלוטין מפני קשר עם החוץ. רבים מהם משלבים בחייהם טכנולוגיות מודרניות שאינן מסכנות את אורחות חייהם - כמו מחשבים ומכשירים אלקטרוניים, ודוחים את מה שלדעתם עלול לחבל בערכיהם - כמו צפייה בטלוויזיה.

בין השנים 1988–2000 עלו לישראל 1,042,720 עולים. למעלה מ-880,000 מהם הגיעו מן הרפובליקות של ברית המועצות לשעבר, וקבוצה קטנה הגיעה מאתיופיה. (על העלייה מאתיופיה ראו "שביל בצד", עמ' 49). העולים של שנות ה-90 הגדילו את אוכלוסיית המדינה ב-21% בקירוב.

העולים ממדינות בריה"מ לשעבר הגיעו כמשפחות קטנות, עם מעט ילדים, ובמקרים רבים הגיעו יחד שלושה דורות – סבים, הורים וילדים. עלייה זאת התאפיינה במספר גדול של נשים וקשישים, במשפחות חד-הוריות רבות, ובשיעורי גירושין שהם גבוהים יחסית לישראל. רמת ההשכלה של עולים אלה הייתה גבוהה מהרמה הממוצעת בישראל, ורובם באו עם משאבים כלכליים מועטים.

בין העולים של שנות ה-90 – כ-225,000 אינם יהודים (רובם נוצרים). מרביתם קיבלו אזרחות ישראלית משום שהם בני זוג של יהודים (שכן לפי חוק השבות – גם מי שרק אחד מהוריו או בן זוגו או אחד מסביו הוא יהודי, זכאי לאזרחות ישראלית).

מפיקים לקחים – מדיניות הקליטה הישירה

מתוך ניסיון להימנע משגיאות העבר ולא לכפות על העולים מדיניות שאינה מתאימה להם, הוחלט לקלוט הפעם את העולים בשיטת הקליטה הישירה. על פי שיטה זאת נקבעו מענקים כספיים לתמיכה בעולים בשנים הראשונות לשהותם בארץ. המענקים ניתנים לכל משפחת עולים בהתאם לגודלה. מכאן ואילך העולים אחראים לעצמם – למצוא דיור ומקום עבודה, ללמוד את השפה העברית וכו'. בנוסף לתמיכה זאת, חלק מהעולים זכאים לסל קליטה.

המדיניות החדשה נקבעה מתוך כוונה לא להתערב בתהליכי הקליטה ולתת לעולה אפשרות לקבל החלטות הקשורות לעתידו: איפה יגור, היכן יעבוד, היכן ילמדו ילדיו ועוד.

• **בתחום התעסוקה** – העלייה מבריה"מ לשעבר כללה שיעור גבוה במיוחד של עולים בעלי מקצועות אקדמיים, מקצועות טכניים ומקצועות חופשיים (א61).

עולים רבים היו מובטלים בשנים הראשונות לעלייתם ארצה, אך בתוך תקופת הסתגלות בת כ-5 שנים ירדה רמת האבטלה של העולים לזו ששררה אז במשק הישראלי כולו. כיצד? כדי למצוא עבודה ולהתפרנס נאלצו עולים רבים לוותר על המקצוע שבו עסקו בארץ מוצאם ובו היו מומחים ומנוסים, ולמצוא עיסוק חדש, בדרך כלל עיסוק שמעמדו החברתי-כלכלי נמוך יותר. כך היה אפשר למצוא אפילו רופא שעסק בעבודות ניקיון, ומנצח על תזמורת ששימש כשומר לילה. עולים רבים חשו תסכול ואכזבה ממצב זה.

העולים העדיפו להתיישב בשני אזורים עירוניים גדולים: אזור חיפה וסביבותיה, ואזור החוף שמחדרה ועד אשקלון.

ברית המועצות The Soviet Union
בקירוב approximately

התאפיינה, מאפיין characterized by
קשישים elderly
שיעור, שיעור rate, measure
גירושין divorce
רמה level
ממוצע, ממוצעת average
משאבים resources

בני זוג spouses
חוק השבות Law of return
זכאי is eligible

להפיק לקחים drawing conclusions
מדיניות policy

ניסיון attempt
להימנע to avoid
שגיאות mistakes
לכפות to force
שיטה method
מענקים grants
תמיכה support
גודל size
מכאן ואילך from here forward
אחראים responsible
כוונה intent
להתערב to get involved

תחום area, field
תעסוקה employment
כללה, לכלול included

מובטלים unemployed
הסתגלות adjustment
שררה existed
משק economy
נאלצו, להיאלץ to be forced to
לוותר to give up
עסקו, לעסוק to be occupied by
מומחים specialized
מנוסים experienced
מעמד status
מנצח conductor
תזמורת orchestra
חשו – הרגישו
תסכול frustration
אכזבה disappointment